

Rezervy byly zjištěny i v přípravě na samostatný život, kdy bylo u nadpoloviční většiny dětí (58 %) zjištěno, že dítě není na samostatný život připravováno průběžně po celou dobu pobytu v zařízení, ale až těsně před odchodem nebo prostřednictvím jednotlivých akcí, které zařízením často zajišťovaly externí organizace. Naproti tomu ČŠI zaregistrovala zvýšený počet zařízení, která využívají možnost samostatného nebo startovacího bydlení mimo běžnou rodinnou skupinu (včetně samostatného zajištění nákupů, vaření, praní atd.). Dalším pozitivním zjištěním v této oblasti je, že 86 % zařízení podporuje a umožňuje dokončit vzdělávání zletilých nezaopatřených osob (18–26letých) na základě smlouvy o prodlouženém pobytu.

Přes 90 % zařízení zajišťuje prevenci rizikového chování. Její praktická efektivnost je však patrně nižší, protože 12,9 % dětí oslovených v rozhovorech uvedlo, že se v zařízení setkaly s tím, že je někdo z dětí nebo dospělých ponižoval, šikanoval nebo napadal. Zapojení dítěte do sociálních vztahů v rámci zařízení, navazování přátelských vztahů mezi dětmi a předcházení vzniku jakýchkoli forem izolace od ostatních nebo vzniku šikany plně podporuje 42 % zařízení, spíše podporuje s drobnými nedostatky 56 % zařízení.

Pozitivní je spolupráce zařízení s neziskovými či charitativními organizacemi při rozšiřování některých kompetencí umístěných dětí, zejména v oblasti finanční gramotnosti a sociálních dovedností. Většina zařízení aktivně vytváří podmínky pro vytvoření a/nebo udržování kontaktu dítěte s rodinou a blízkými osobami. Průběžně se zvyšuje také počet zařízení, která spolupracují s běžnými rodinami v rámci hostitelské péče, jež většímu počtu dětí umožňuje zažít domácí prostředí rodiny. Tím se zvyšuje možnost odchodu dítěte z ústavního zařízení do nové rodiny. Následnou podporu a poradenství pro mladého dospělého, který opustil péči, realizuje v plné míře pouze 26 % zařízení. Některé prvky podpory byly zaznamenány u 66 % zařízení, přičemž 8 % sledovaných zařízení se podporou a poradenstvím dětí, které opustí péči, v podstatě nezabývá.

9.4 Závěry a doporučení pro zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy

Pozitivní zjištění

- Pedagogové zařízení využívají širokou a proporčně vyváženou škálu výchovně-vzdělávacích metod, které jsou pro děti motivační a jsou významným činitelem pro efektivitu výchovně-vzdělávacího procesu i funkční nastavení vzájemných vztahů s pedagogy.
- V praxi uplatňované dobré znalosti pedagogů o individuálních a specifických potřebách dětí byly účelně využívány k dosažení stanovených cílů.
- Většina zařízení se svým prostorovým uspořádáním a materiálním vybavením přibližuje životu běžné rodiny. Počet zařízení, která využívají jiné zdroje pro vylepšení a zpříjemnění pobytu dětí, meziročně vzrostl o 8 %.
- Spolupráce zařízení s externími subjekty při realizaci volnočasových aktivit umožňuje dětem rozvoj klíčových kompetencí v přirozeném vrstevnickém prostředí.
- Prostřednictvím cvičných (startovacích) bytů se zvyšuje počet zařízení, která umožňují umístěným dětem získávat kompetence důležité pro život mimo zařízení.
- Postupně se zvyšuje spolupráce zařízení s neziskovými či charitativními organizacemi s cílem rozšiřování finanční gramotnosti a sociálních dovedností dětí.

Negativní zjištění

- Počet nekvalifikovaných pedagogů pracujících v tomto typu zařízení opětovně překročil 30% hranici. Tento dlouhodobý problém je výslednicí a kombinací vysokých odborných a osobnostních nároků na výkon práce, neatraktivního finančního ohodnocení a nízké nezaměstnanosti v některých regionech způsobující také vysokou fluktuaci zaměstnanců.
- Pětina zařízení nemá zpracovány postupy pro pravidelné hodnocení a kontrolu svých pracovníků a také je neaplikuje. Tento nedostatek pak prohlubuje v části zařízení zaznamenaný rozdílný přístup vychovatelů vůči dětem při výchovně-vzdělávací činnosti a způsobuje třecí plochy mezi pedagogy i dětmi.
- Téměř třetina hodnocených zařízení soustavně nezískává informace o posunech výsledků každého dítěte ve všech vzdělávacích oblastech tak, aby na ně mohla reagovat vhodnými pedagogickými opatřeními, přičemž 18 % dětí nebylo aktivně motivováno k dosahování dobrých výsledků a neprojevovalo kvalitní sociální a osobnostní kompetence.